

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Kirjoittajaohjeet Poliitikasta kouluissa [+ Suomi](#)

Studia Generalia: Näkökulmia mis- ja disinformaatioon

KORONAKRIISISTÄ HOIVAAVAAN TALOUTEEN

3.3.2021

📅 3.3.2021 👤 POLIITIKASTA LEHTI 📌 ANNA ELOMÄKI, ARTIKKELIT, HANNA YLÖSTALO, HANNA-KAISA HOPPANIA 🗨️ 2

Etätyöpiste ja etäpäivähoito korona-pandemian aikaan kotikeittiössä. Kuva: Noora Niemi/Finna. CC BY-NC-ND 4.0

Lukuaika: 6 min.

Koronakriisi on yhtäältä syventänyt jo pidempään jatkunutta hoivakriisiä, toisaalta tehnyt näkyväksi hoivan ja huolenpidon merkityksen yhteiskunnan ja talouden toiminnalle. Koronakriisi ja siihen liittyvät elvytystoimet ovat mahdollisuus tuoda sosiaalinen uusintaminen talouspolitiikan ytimeen ja nähdä hoiva investointina.

Koronakriisi on tehnyt näkyväksi erilaisten hoivan ja huolenpidon muotojen merkityksen yhteiskunnan ja talouden toiminnalle. Laadukkaat ja kaikkien saatavilla olevat julkiset palvelut ovat kirjaimellisesti elintärkeitä. Lisäksi koulun, päiväkodin, sosiaalityön ja muiden palvelujen sekä arkisen huolenpidon merkitys on konkretisoitunut kriisin aikana. Kriisin ulkopuolella hoiva kuitenkin on kuin näkymätön yhteiskuntaa kannatteleva voima, jota oletetaan olevan tarjolla

Anna Elomäki

FT Anna Elomäki työskentelee yliopistotutkijana Tampereen yliopistossa.

Hanna Ylöstalo

Hanna Ylöstalo on sosiologian yliopistonlehtori Turun yliopistossa.

Hanna-Kaisa Hoppania

VTT Hanna-Kaisa Hoppania työskentelee tutkijana Iäkäinstituteissa.

Artikkeliin sovelletaan avoimen julkaisemisen lisenssiä tiedelehdille (CC BY-NC-ND). [Lue lisää tekijänoikeuksista.](#)

Selaa arkistoa

Arviot

demokratia

Euroopan unioni

Venäjä

populismi

Suomi

Yhdysvallat

Retoriikka

Turvallisuuspolitiikka

Media

ilmastonmuutos

Maahanmuutto

Tutkimus

Yliopisto

Eurooppa

Tasa-arvo

Vaalianalyysit

Terrorismi

talous

Ulkopolitiikka

automaattisesti ja ilmaiseksi tai ainakin mahdollisimman halvalla.

Koronakriisi on syventänyt jo pidempään jatkunutta **hoivakriisiä**, jonka ytimessä on hoivan näkymättömyys ja aliarvostus. Leikattujen ja tehostettujen palvelujen työntekijät ovat jaksamisensa ääri rajoilla, kun globaali pandemia on lisännyt hoidon tarvetta. Koulujen ja päiväkotien sulkeminen, lasten lisääntyneet sairauspoissaolot ja vanhusten tarvitsema apu ovat puolestaan lisänneet kodeissa palkatta tehtävää huolenpitoa.

Kriisin ulkopuolella hoiva kuitenkin on kuin näkymätön yhteiskuntaa kannatteleva voima, jota oletetaan olevan tarjolla automaattisesti ja ilmaiseksi tai ainakin mahdollisimman halvalla.

Hoivakriisi syventää sukupuolittunutta eriarvoisuutta, sillä palkkatyönä ja palkatta tehty hoivatyö on pääasiassa naisten tekemää työtä. Näin hoivakriisin työelämävaikutukset ja muut inhimilliset kustannukset kasautuvat naisille. Hoivaan ja huolenpitoon liittyvät näkökulmat eivät kuitenkaan ole olleet koronaelvytyksen ja pandemian aiheuttamia menetyksiä kompensoivan talouspolitiikan keskiössä.

Tässä kirjoituksessa tarkastelemme koronakriisiä ja sen jälkihoitoa hoivan ja sosiaalisen uusintamisen näkökulmasta. Puhumme koronakriisistä **feministisen poliittisen talouden** tutkimuksen termein *sosiaalisen uusintamisen* kriisinä. Samalla teemme näkyväksi sosiaali- ja terveyspalveluissa, kodeissa ja järjestöissä tehtävää hoivaan ja huolenpitoon liittyvää työtä ja sen merkitystä yhteiskuntien ja talouden toimivuudelle. Avaamme myös hoivaavan talouden käsitettä ja esitämme, että koronakriisi ja siihen liittyvät elvytystoimet ovat mahdollisuus tuoda hoiva ja sosiaalinen uusintaminen talouspolitiikan ytimeen.

Näkymätön ja aliarvostettu sosiaalinen uusintaminen

Talouspolitiikkaa luonnehtii tuottavan ja uusintavan työn tai talouden hierarkkinen erottelu. Se on johtanut sosiaalisen uusintamisen sivuuttamiseen ja kapeaan ymmärrykseen taloudesta, jossa hoiva näyttäytyy aina kuluna.

Sosiaalisella uusintamisella tarkoitetaan elämää ylläpitävää työtä ja toimintaa, jota ilman yhteiskunnat ja talous eivät pyörisi. Terveystenhoito, vanhushoiva, varhaiskasvatus, palkkaa vastaan ja palkatta tehtävä kotityö, palkaton hoiva sekä naapuriapu ovat kaikki uusintavaa työtä, jonka merkitys nähdään usein vasta silloin, kun sitä ei ole saatavilla.

Talouspolitiikkaa luonnehtii tuottavan ja uusintavan työn tai talouden hierarkkinen erottelu. Se on johtanut sosiaalisen uusintamisen sivuuttamiseen ja kapeaan ymmärrykseen taloudesta, jossa hoiva näyttäytyy aina kuluna.

Iso osa tästä työstä ja toiminnasta tehdään palkatta, osana arkielämää. Tämän palkatta tehtävän työn kytköksiä talouteen ei tyypillisesti nähdä poliittisessa päätöksenteossa lainkaan. Palkkatyönä tehty uusintava työ on puolestaan aliarvostettua. Yhtäältä sosiaali-, terveys- ja kasvatusalat ovat palkkakuopassa,

Tarkennettu haku

Hakusana

Ajanjakso

 mm / dd / yyyy

 mm / dd / yyyy

Kirjoittajat

 Kaikki kategoriat

Avainsanat

 Kaikki avainsanat

Uusimmat podcastit

Politiikasta
Vuosi Bidenia Tru...

SOUNDCLOUD

43:35

Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jä...	108
Politiikasta - Vuosi Bidenia Trumpin jälk...	108
Politiikasta - Poliittisen osallistumise...	169
Politiikasta - Edustajuus puntariviss...	2.2K
Politiikasta - Yritykset, yhteiskunta ja ...	156
Politiikasta - Vaalipolitiikkaa ja kansal...	176
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	303
Politiikasta - Koronavuosi kulttuuriala...	113

Latest tracks by [Politiikasta](#)

[Privacy policy](#)

toisaalta hoivapalvelut nähdään kuluna julkiselle taloudelle ja laskusuhdanteen aikaan ne joutuvat ensimmäisinä leikkausuhan alle.

Elämää uusintavaa ja sosiaalisia suhteita ylläpitävää työtä tehdään myös järjestöissä, sekä vapaaehtoistoimintana että palkkatyönä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan järjestötoiminta koskettaa jossain vaiheessa useimpien suomalaisen elämää, joko tukena kriiseissä, vertaistuen muodossa tai hyvinvointia lisäävässä arkisessa toiminnassa tai palvelussa.

Sosiaalisen uusintamisen merkitys taloudelle

Tuottava talous on täysin riippuvainen sosiaalisen uusintamisen piiriin kuuluvasta moninaisesta toiminnasta, kuten tulevan työvoiman synnyttämisestä, kasvatuksesta ja koulutuksesta, tai nykyisen työvoiman fyysisiin ja emotionaalisiin tarpeisiin vastaamisesta. Sosiaalinen uusintaminen muodostaa taloutta kannattelevan näkymättömän pohjan ja sosiaalisen liiman, jonka avulla yhteisöt ja yhteiskunnat pysyvät pystyssä, talous toimivana ja ihmiset elossa ja toimintakykyisinä.

Sosiaalinen uusintaminen on myös itsessään työtä ja arvoa luovaa. Jos esimerkiksi iäkkäiden hyvinvointiin tai vapaaehtoistyöhön panostaminen nähdään investointina, **tuotot tai säästöt voivat olla moninkertaiset**. Lisäksi **panostukset sosiaaliseen infrastruktuuriin**, kuten koulutukseen ja hoivaan, luovat työtä ja hyvinvointia.

Talouden mittarit ja tunnusluvut ylläpitävät ja vahvistavat hierarkiaa, jossa tuottava työ nähdään uusintavaa työtä arvokkaampana ja merkityksellisempänä.

Talouden mittarit ja tunnusluvut ylläpitävät ja vahvistavat hierarkiaa, jossa tuottava työ nähdään uusintavaa työtä arvokkaampana ja merkityksellisempänä. Palkaton työ ei näy bruttokansantuotteessa, ja vallitsevat julkisen investoinnin määritelmät ja kansainväliset kansantalouden tilinpidon järjestelmät luokittelevat panostukset hoivaan, varhaiskasvatukseen ja koulutukseen kuluksi.

Investoinnin ja kulun välinen rajanveto ei ole pysyvä asiantila vaan poliittinen valinta, joka heijastaa juurtuneita ymmärryksiä taloudesta ja taloudelle merkityksellisestä toiminnasta. Julkisen investoinnin määritelmää kansantalouden tilinpidossa on viime vuosina muutettu, muun muassa kattamaan puolustushankinnat. Julkisen investoinnin määritelmästä kamppaillaan myös päivänpolitiikassa, kuten **keskustelu Antti Rinteen** hallituksen tulevaisuusinvestoinneista osoitti.

Sosiaalisen uusintamisen kriisiytyminen

Finansialisoitunut kapitalismi ja uusliberalismiin yhdistetyt julkisten palveluiden heikennykset ja uudistukset ovat johtaneet sosiaalisen uusintamisen kriisin ja

hoivavajeeseen, jota vuoden 2008 talouskriisiä seurannut talouskuripolitiikka syvensi. Kun valtiot ovat asteittain vetäytymässä sosiaalisesta uusintamisesta ja kun hoiva on siirtymässä markkinoilta ostettavaksi hyödykkeeksi, on yksilöiden ja perheiden vastuu elämän ylläpidosta lisääntynyt.

Palkaton työ ja hoiva ei kuitenkaan ole ilmaista, vaan siitä koituu rahallisia ja ei-rahallisia kustannuksia sitä tarjoaville – menetettyjä työtunteja, stressiä, huolta ja väsymystä. Kuten luonnonvarat, myös yksilöiden ja yhteiskunnan mahdollisuus sosiaaliseen uusintamiseen ehtyy, kun paine sitä kohtaan kasvaa.

Kuten luonnonvarat, myös yksilöiden ja yhteiskunnan mahdollisuus sosiaaliseen uusintamiseen ehtyy, kun paine sitä kohtaan kasvaa.

Hoivavajeen paikkaaminen venyttämällä hoitohenkilökunnan jaksamista ylläpitää ajatusta hoivasta rajattomana resurssina, jota voi tehostaa kustannuksitta ja lopputuloksen kärsimättä. Hoivan tutkimus on kuitenkin osoittanut, että hoivassa tuotos tai lopputulos ei ole irrotettavissa itse toiminnasta, hoivasuhteesta ja siinä tehdystä työstä. Siksi hoivan tehostamisen mahdollisuudet ovat rajalliset, ja esimerkiksi vanhustenhoidon kriisit toistuvat.

Myös koronakriisi on syventänyt sosiaalisen uusintamisen kriisiä ja hoivavajetta sekä niihin liittyvää sukupuolitunutta eriarvoisuutta. Sosiaali- ja terveyspalveluissa, kodeissa ja järjestöissä tehty palkallinen ja palkaton työ on lisääntynyt merkittävästi, mutta niiden resurssit eivät riitä. Kuormitus on kasautunut erityisesti naisille. Hoivavaje on tullut kriisin myötä näkyväksi, mutta tapa ohittaa hoiva talouden näkymättömänä ja ilmaisena tai mahdollisimman halpana kannattelijana ei anna välineitä hoivavajeen paikkaamiseen.

Koronakriisin vaikutukset hoivaan

Koronakriisissä sairaanhoitajat tekevät työtä uupumuksen rajoilla, mutta hoitajien ammattijärjestö Tehyn vaatimukset koronalisistä ja työolojen kohentamisesta on sivuutettu. Hoitohenkilökunnan kunniaksi on esimerkiksi valaistu Finlandia-talo siniseksi, vaikka hoitajat itse kaipaavat ennen kaikkea riittävästi palkkaa ja lomaa, hengityssuojaimia, parempia työoloja ja perheystävällisempiä työaikoja. Arvostuksen osoittaminen valojen kaltaisin symbolisin elein rahan sijasta alleviivaa uusintavan työn aliarvostusta talouden kokonaisuudessa.

Arvostuksen osoittaminen valojen kaltaisin symbolisin elein rahan sijasta alleviivaa uusintavan työn aliarvostusta talouden kokonaisuudessa.

Tämä näkyy myös koronan kannalta kriittisessä vanhustenhoidossa. Hoitohenkilökunnan terveenä pysyminen ja jaksaminen on koetuksella, kun esimerkiksi suojavarusteita ei ole riittävästi, kuten lähihoitajien ammattiliitto Super on tuonut esiin. Lisäksi jo vuosikausia jatkunut hoitajien ylikuormitus on johtanut siihen, että osa hoitajista on hakeutunut muille aloille, koska ei ole voinut

hoitaa asiakkaita niin hyvin kuin olisi halunnut. Koronan myötä tilanne on vaarassa kärjistyä, kun jälleen kuvitellaan, että hoitohenkilökunnan jaksamista voidaan venyttää seurauksitta.

Koronakriisi on ollut myös palkattoman hoivan kriisi etenkin koulujen sulkemisen ja päiväkotien aukiolon rajoittamisen aikaan. Vaikka julkisen hoivan puutetta ovat paikanneet kaikki vanhemmat, on koti- ja lastenhoitotyö ollut tähänkin saakka enemmän naisten kuin miesten vastuulla, ja **koronakriisi on vain syventänyt tätä jakoa**. Koronakriisi on kuormittanut myös kaikkia, joilla on läheisiä huolehdittavana, kuten esimerkiksi ikääntyneet vanhemmat.

Koronan myötä tilanne on vaarassa kärjistyä, kun jälleen kuvitellaan, että hoitohenkilökunnan jaksamista voidaan venyttää seurauksitta.

Pienten lasten vanhemmille ei ole ollut Suomessa juurikaan tarjolla yhteiskunnan tukea – esimerkiksi mahdollisuutta lyhentää työpäivää tai yhteiskunnan korvaamaa koronavapaata, **kuten esimerkiksi Saksassa**. Sen sijaan vanhemmat ovat paikanneet hoivavajetta tinkimällä työn velvoitteista ja omasta jaksamisestaan. Koronakriisi onkin hyvä esimerkki siitä, kuinka palkatonta työtä oletetaan olevan automaattisesti tarjolla ja kuinka sitä ei nähdä oikeana työnä, joka rajoittaisi mahdollisuutta tehdä palkkatyötä.

Korona-arjessa myös spontaanin naapuriavun ja järjestötoiminnan merkitys korostuu ja kuormitus lisääntyy. Esimerkiksi **ruoka-apuun turvautuvien määrä** on kasvanut. Järjestötoiminnan taloudellinen tuki on kuitenkin sidottu **veikkausvoittovarojen tuottokertymään**, joka on laskussa.

Koronaelvytys ja vaihtoehdot

Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen feministiset taloustieteilijät ja poliittisen talouden tutkijat ovat edistäneet ajatusta hoivaavasta taloudesta, joka purkaisi tuottavan ja uusintavan talouden välisen hierarkian ja ottaisi julkisen talouden kestävyysvajeen ohella huomioon hoivavajeen. Koronapandemia on tilaisuus järjestää uusintavan ja tuottavan talouden suhde uudelleen ja **tehdä hoivaavan talouden periaatteita todeksi**. Tämä edellyttää sitä, että sosiaalisen uusintamisen näkökulma sisällytetään koronakriisin jälkihoidon yhdeksi tavoitteeksi ja onnistumisen kriteeriksi.

Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi investoimista hoivaan elvytettäessä taloutta. Iso-Britanniassa toimiva kansalaisjärjestö Women's Budget Group **on korostanut hoivan merkitystä talouskasvulle** ja työllisyydelle ja arvioinut, että investoinnit hoivaan tuottavat 2,7 kertaa enemmän työpaikkoja kuin vastaavat investoinnit rakennuslalle. Tutkijoiden mukaan investoinnit hoivaan myös nostavat kokonaistyöllisyysastetta. Lisäksi ne ovat ekologisesti kestävämpi työn muoto kuin rakentaminen.

Koronapandemia on tilaisuus järjestää uusintavan ja tuottavan talouden suhde uudelleen ja tehdä hoivaavan talouden periaatteita todeksi.

Taluskriiseihin liittyvät elvytystoimet ovat kuitenkin perinteisesti kohdistuneet fyysiseen infrastruktuuriin, ja näin näyttää olevan myös koronakriisin tapauksessa. Esimerkiksi EU:n 750 miljardin euron digitalisaatiota ja vihreää kasvua priorisoivan elpymispaketin on arvioitu kohdentuvan rakentamiseen, energiasektorille, maanviljelyyn ja liikenteeseen. Euroopan komission alustava esitys ei huomionnut hoivapalveluja ja niiden merkitystä talouden elpymiselle ja kestävyydelle – tai kriisistä eniten kärsinyttä naisvaltaista yksityistä palvelusektoria.

Aito muutos kohti hoivaavaa taloutta edellyttäisi elvytyspakettiin sisältyvien kertaluonteisten hoivainvestointien muuttamista pysyviksi parannuksiksi.

Suomen omassa kesökuisessa 5,5 miljardin euron elvytyspaketissa hoivaan liittyvät näkökulmat olivat selvemmin läsnä. Paketti vastasi koronakriisin syventämään hoivavajeeseen muun muassa tukemalla kuntien peruspalveluita ja sairaanhoitoa, investoimalla lasten ja nuorten hyvinvointiin sekä vanhushoivaan ja tukemalla omaishoitajia. Hoiva on kuitenkin jäänyt elvytyskeskustelussa yritystukien ja infrahankkeiden varjoon, eikä talouspolitiikan paradigman muutoksesta voi puhua.

Aito muutos kohti hoivaavaa taloutta edellyttäisi elvytyspakettiin sisältyvien kertaluonteisten hoivainvestointien muuttamista pysyviksi parannuksiksi. Keskeistä on muutos talousajattelussa. Sosiaalinen uusintaminen ja sen muodostava uusintava talous on nähtävä osana talouden kokonaisuutta. Tämä vaatii muun muassa julkisen investoinnin käsitteen laaventamista.

FT, dosentti Anna Elomäki työskentelee yliopistotutkijana Tampereen yliopistossa.

VTT Hanna-Kaisa Hopponia työskentelee tutkijana Ikäinstituutissa.

YTT, dosentti Hanna Ylöstalo työskentelee sosiologian yliopistonlehtorina Turun yliopistossa.

◆ HOIVAAVA TALOUS, KORONAVIRUS, TALOUS
